

Sygn. akt II PK 81/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Dawid Miąsik

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T.K.
przeciwko Specjalnemu Ośrodkowi Szkolno - Wychowawczemu (...) w W.
o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 15 maja 2018 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 6 października 2016 r., sygn. akt VIII Pa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 października 2016 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił apelację T.K. od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 29 marca 2016 r., którym oddalono jej powództwo przeciwko Specjalnemu Ośrodkowi Szkolno-Wychowawczemu (...) z

siedzibą w W. o wynagrodzenie za pracę w godzinach ponadwymiarowych za okres od października 2011 r. do maja 2014 r. w kwocie 44.949,10 zł oraz o wyrównanie wynagrodzenia rocznego za lata 2011-2013 w kwocie 3.055,54 zł wraz z odsetkami.

Sąd odwoławczy w pełni podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji, podnosząc, że wynika z nich, iż powódka pracowała u strony pozwanej jako nauczyciel, początkowo na podstawie umowy o pracę z dnia 1 sierpnia 1985 r., a od 1 czerwca 1990 r. na podstawie mianowania. Z dniem 7 września 1993 r. powódka na swój wniosek została przeniesiona na stanowisko logopedy, wykonując w osobnym gabinecie logopedycznym zajęcia, w których uczestniczyło jednorazowo od 1 do 3 uczniów. Uchwałą nr (...) Rady Miejskiej W. z dnia 14 kwietnia 2011 r. ustalono wymiar pensum powódki na 20/20 etatu. Strona pozwana przyjęła rozwiązanie „polegające na wprowadzeniu czasu trwania jednostki zajęć rewalidacyjnych w wymiarze 45 minut, a po zrealizowaniu trzech jednostek rewalidacyjnych w wymiarze po 45 minut każda uzupełnienie brakującego czasu 15 minut z każdej godziny zajęć w łącznym wymiarze 45 minut w ramach kolejnej jednostki zajęć” oraz dokonała „przeliczenia wymiaru obowiązującego powódkę pensum według zasady: 20 godzin (wymiar pensum) x 60 minut (czas trwania godziny pracy logopedy a zatem godziny w ramach danego pensum) = 1.200 minut, 1.200 minut : 45 minut (czas trwania jednostki lekcyjnej) = 27 jednostek lekcyjnych”. Zdaniem Sądu drugiej instancji, takie rozwiązanie było zgodne z § 14 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, a ustalone w ten sposób „godziny pracy powódki nie były godzinami ponadwymiarowymi”.

Przy takich ustaleniach przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia oraz wskazując na treść art. 42 ust. 3 pkt 3 oraz art. 42 ust. 7 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, Sąd odwoławczy podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, że „do nauczycieli pedagogów, psychologów, logopedów i doradców zawodowych, zatrudnionych w placówkach oświaty wymienionych w art. 42 ust. 3 Karty Nauczyciela, w kontekście tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin dydaktycznych, opiekuńczych i wychowawczych, ma zastosowanie art. 42

ust. 7 pkt 3 Karty Nauczyciela, tj. określa go organ prowadzący szkołę lub placówkę”, gdyż „stanowisko nauczyciela przedmiotu edukacyjnego, dla którego pensum zostało określone w art. 42 ust. 3 jest stanowiskiem związanym z innymi zadaniami, obowiązkami i uciążliwością niż stanowisko nauczyciela-logopedy”. W tym zakresie Sąd drugiej instancji powołał się na pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 21 marca 2012 r., III PZP 2/12 oraz wyroku z dnia 11 stycznia 2011 r., I PK 153/10, gdzie stwierdzono, że w zależności od rozmiaru indywidualnych potrzeb dzieci i młodzieży uczących się w danej szkole lub placówce, a konkretnie - mniejszego lub większego zapotrzebowania w danej szkole na zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, realizacja tych zajęć może odbywać się albo poprzez powierzenie ich prowadzenia nauczycielom (np. zajęć edukacyjnych), posiadającym odpowiednie przygotowanie, albo poprzez zatrudnienie nauczyciela posiadającego odpowiednie kwalifikacje (art. 9 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela) na stanowisku - między innymi - pedagoga lub logopedy z powierzeniem mu obowiązków i zadań określonych w przepisach rozporządzenia z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. Nr 11, poz. 114). W takim przypadku obowiązkowy wymiar zajęć podlega ustaleniu na podstawie art. 42 ust. 7 pkt 3 ustawy z 1982 r. Karta Nauczyciela.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) art. 42 ust. 7 pkt 3 Karty Nauczyciela i § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach w związku z art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że pensum prowadzonych przez powódkę w placówce szkolnej strony pozwanej zajęć rewalidacyjnych powinno wynosić 20 godzin, a ich czas trwania (jako zajęć specjalistycznych) - 60 minut i na tej podstawie bezzasadne oddalenie powództwa; 2) art. 42 ust. 3 pkt 3 Karty Nauczyciela i § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych w związku z art. 22

ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty przez ich niezastosowanie i w rezultacie nieuznanie, że prowadzone przez powódkę zajęcia rewalidacyjne realizowane są w ramach zadań edukacyjnych szkoły i na podstawie szkolnego planu nauczania i jako takie nie są realizowane w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a w związku z tym nie można ich traktować jako zajęć specjalistycznych i pensum takich zajęć powinno wynosić 18 godzin, a czas ich trwania 45 minut.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji i uwzględnienie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna jest usprawiedliwiona, gdyż zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli kasacyjnej w zakresie postawionych mu zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego.

Sąd Najwyższy przyjmuje, że gdy sąd odwoławczy, oddalając apelację, orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, nie musi powtarzać dokonanych wcześniej ustaleń i motywów. Wystarczy wyraźne zaznaczenie, że podziela ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2015 r., I UK 431/14, LEX nr 1797085 i powołane tam orzeczenia). Niewątpliwie jednak w takiej sytuacji sąd odwoławczy ma obowiązek zdania szczegółowej relacji z ustaleń poczynionych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Sąd Najwyższy nie może bowiem domyślać się ani poszukiwać ustaleń faktycznych, na których sąd drugiej instancji oparł zaskarżony wyrok, uznając, że uzasadniały one zastosowanie przyjętej podstawy prawnej. Sąd odwoławczy wymaganiu temu nie sprostał, a nie jest możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bez jednoznacznego i zgodnego z prawem procesowym ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. wyrok składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r., II UK 100/14, OSNP 2016 nr 7, poz. 88 oraz wyrok tego Sądu z dnia 17 października 2017 r., II PK 277/16, LEX nr 2408321 i powołane tam orzecznictwo).

W świetle zaprezentowanych przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych

przede wszystkim nie jest jasne, czy prowadzone przez skarżącą zajęcia logopedyczne miały charakter zajęć specjalistycznych objętych zakresem pomocy psychologiczno-pedagogicznej, czy też były realizowane w ramach zajęć rewalidacyjnych, jak twierdzi się w skardze kasacyjnej. Ustalenie tej okoliczności jest istotne, gdyż zaskarżone rozstrzygnięcie zostało wprost oparte na stanowisku przyjętym w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2012 r., III PZP 2/12 (OSNP 2012 nr 17-18, poz. 212) oraz poprzedzającym ją wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2011 r., I PK 153/10 (OSNP 2012 nr 5-6, poz. 63), w których wyrażono pogląd, że tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć, między innymi, logopedów prowadzących zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych wymienionych w art. 42 ust. 3 lp. 3 Karty Nauczyciela określa na podstawie art. 42 ust. 7 pkt 3 organ prowadzący szkołę. Konsekwencją podzielenia tego stanowiska przez Sąd odwoławczy było zastosowanie § 14 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

Tymczasem nie powinno budzić wątpliwości, że powołane judykaty dotyczą zagadnienia określenia pensum dla nauczycieli - logopedów prowadzących zajęcia, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2198 ze zm. w brzmieniu znajdującym zastosowanie w sprawie), a więc realizujących zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej na podstawie wydanych z upoważnienia tego przepisu i relewantnych dla spornego okresu rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. Nr 228, poz. 1487) oraz z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2013 r., poz. 532), określających czas trwania godziny takich zajęć (§ 13 rozporządzenia z dnia 17 listopada 2010 r. oraz § 14 rozporządzenia z dnia 30 kwietnia 2013 r. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2017 r.).

Z motywów zaskarżonego wyroku można by wyprowadzić również wniosek, że Sąd drugiej instancji utożsamiał zajęcia specjalistyczne organizowane dla uczniów wymagających pomocy psychologiczno-pedagogicznej z zajęciami rewalidacyjnymi dla uczniów niepełnosprawnych. Tymczasem te dwie formy działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły nie są tożsame, co wprost wynika z art. 64 ust. 1 pkt 2 i 4 ustawy o systemie oświaty w brzmieniu znajdującym zastosowanie w sprawie oraz wydanego na podstawie art. 71b ust. 7 pkt 2 tej ustawy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz ośrodkach (§ 4 ust. 1 pkt 3 i 4 oraz § 5 ust. 2).

W myśl art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi ramowe plany nauczania, w tym wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły, z uwzględnieniem w szczególności obowiązującego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych dla poszczególnych etapów edukacyjnych, a także wymiaru godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych. Wydane na podstawie tego upoważnienia rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 204 ze zm.) stanowi, że ramowy plan nauczania określa minimalny i tygodniowy wymiar godzin rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych na danym etapie edukacyjnym (art. 2 ust. 1 pkt 3 i 4) oraz że na podstawie ramowego planu nauczania dyrektor szkoły ustala szkolny plan nauczania, w którym określa dla poszczególnych klas (semestrów) na danym etapie edukacyjnym tygodniowy (semestralny) wymiar godzin odpowiednio - zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych (§ 4 ust. 1 pkt 3). Wcześniej kwestię tę regulowało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. Nr 15, poz. 142 ze zm.).

Sąd drugiej instancji, uchylając się od poczynienia jednoznacznych i kategoriycznych ustaleń faktycznych, zaniechał oceny zasadności żądań skarżącej we wskazanych aspektach.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz odpowiednio stosowanego art. 108 § 2 k.p.c.

r.g.